

C75 - Central Taktiksamordning i Flygvapnet

Av överste Lennart Brodin
iil hand Lars Christofferson

Genom teknikens utveckling skapas ständigt nya förutsättningar att föra strid. Uppträdande och teknik måste alltid anpassas till varandra för att ge optimal effekt. Denna ständiga, ömsesidiga påverkan är i dag mycket påtaglig när teknikutvecklingen går fort. Förmågan till rörlighet med stridskrafter ökar samtidigt som tidsförhållandena för beslut och åtgärder på alla nivåer minskar.

En ny generation av stridsflygplan utvecklas fortfarande runt om i världen. De kommer omkring sekelskiftet att vara fullt operativa och de kommer med den nya tekniken att kunna skapa helt nya taktiska situationer.

Utvecklingen inom områdena avionik och gränssnittet mellan människa/maskin blir alltmer betydelsefulla och utgör därmed den nödvändiga länken till den moderna tekniken.

En liknande utveckling sker även inom ledningssystem, stridsledning, samband och basfunktion. Det som har möjliggjort detta är bl a utvecklingen inom informationsteknologin. Datakraften är kunskapsintensiv. Den skapar nya förutsättningar för taktiska dispositioner, taktikutveckling, utbildning och systemutveckling samt ställer krav på integrering av olika system.

● ● Teknik och uppträdande går hand i hand, men utvecklingen behöver styras och samordnas för att man skall få den teknik man vill ha och inte bara få vad som erbjuds.

För att rätt utnyttja resurser och teknikens möjligheter måste man också först göra klart för sig med vilket syfte striden skall föras, d v s vilken påverkan på angriparen man eftersträvar. Först när detta är gjort kan man välja rätt tekniskt utnyttjande och rätt uppträdande. Det är därför viktigt att någon samordnat styr utvecklingen av både teknik och uppträdande. Så har inte alltid varit fallet.

Varför taktikutveckling?

Sverige är ett fredligt land med mycket långa gränser. Vi kan för närvarande inte se något akut, militärt hot. Men om ett sådant skulle dyka upp i framtiden, skulle det vara för sent att då anskaffa den nödvändiga högteknologiska utrustningen och att utveckla taktiken. Kärnan i den svenska försvarspolitiken är därför att vidmakthålla en sådan försvarskapacitet att den som i framtiden kan tänkas över-

TAKTIKEN

väga ett angrepp mot Sverige övertygas om, att hans vinster inte kommer att vara värda hans förluster. Flygvapnets uppgift är bl a att bidra till att på detta sätt avhålla från angrepp.

Om ett militärt angrepp likväl skulle komma, är en angripares möjligheter goda att välja tid och plats för sina operationer och att anfalla överraskande. Dessa möjligheter ökar i takt med den tekniska utvecklingen, vilken i sin tur medger ökad rörlighet såväl på marken som i luften.

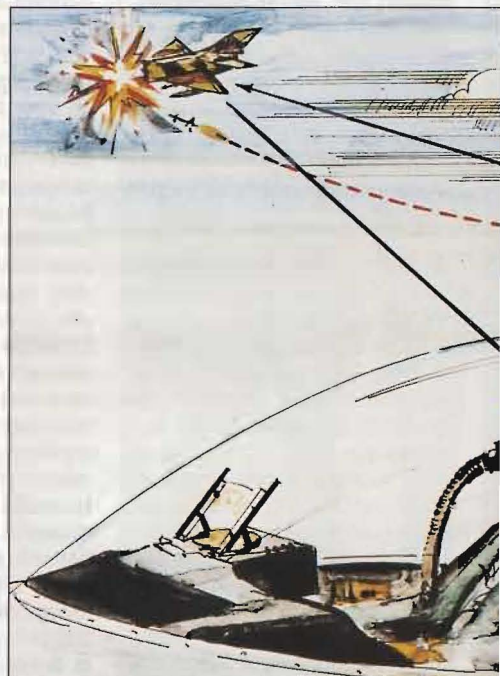
● ● För att lösa vår uppgift i krig måste vi välja stridssätt (taktik), som skall ge ett övertag över angriparens sätt att agera. För detta krävs kunskap och kännedom om angriparens taktik. Här behövs all vår kunskap, fantasi och kreativitet samt all tillgänglig information.

Tidsförhållandena för beslut och insats är korta i ett flygkrig. Misstag blir svåra att reparera. Att allt efter lägets krav kunna förändra vårt uppträdande och teknik är nödvändigt, inte minst när vi ställs inför överraskande och ej förväntade situationer. Men med de korta tidsförhållandena som gäller, måste förändring av stridssätt kunna ske snabbt. Med dessa resonemang som grund följer att *taktikförändring* är något som främst är att hänföra till en *krigssituation*.

Ett sätt att förbättra förmågan att fatta rätta beslut och genomföra förändringar är att i fred bedriva en målriktad och förutseende taktikutveckling.

● ● För att öka möjligheterna att förändra taktiken i krig under hård tidspress erfordras främst bättre kunskap om tre viktiga förhållanden.

- 1) *Det första* är det **förväntade utfallet** av våra egna insatser oavsett om det gäller taktik på låg eller hög nivå.
- 2) *Det andra* är bättre kunskap om **orsakssammanhang** i det taktiska mönstret. Det vill säga vad som påverkar vad och i vilken grad.
- 3) *Det tredje* är att vi bättre än i dag klargör **begreppet effekt**.

Utan god kunskap om dessa tre förhållanden försämrars möjligheterna att fatta det mest optimala beslutet i varje situation. Ju mindre kunskapen är desto större är risken att fatta fel beslut.

● ● Taktikutvecklingen bör principiellt bedrivas på sådant sätt att – utgående från förväntat uppträdande hos motståndaren – olika faktorer varieras, så att oväntade situationer uppstår. Därav kan sedan slutsatser dras om orsakssammanhang, som i sin tur leder till insikt om vilka förändringar av teknik och/eller uppträdande som bör genomföras för att på bästa sätt hantera uppkommen situation och lösa uppgiften.

Taktikutveckling är därför ett medel för att öka förmågan att i krig vid oväntade händelser och under korta

dra gränser mellan arbetsmetodik – stridsteknik – taktik eller även i vissa fall operationer.

Det handlar om att inför en uppgift och med givna tekniska och personella system på bästa sätt uppträda/strida för att få eftersträvad effekt och lösa uppgiften. Detta kan då gälla den enskilde soldaten i en ren duellsituation likaväl som större förbandsenheter insatta över stor yta och under längre tid.

Vertikalt visar **bild 1**, att inom taktikutvecklingen rör vi oss genom hela skalan av begrepp ända nerifrån arbetsmetodik upp till operationer. Uppgifter, situationer och tillgängliga resurser måste få vara styrande när sätt att föra strid skall väljas och inte var någonstans i begreppsfloran man hamnar med risk att överskrida gränserna till någon annans ansvarsområde.

Vad som emellertid kan vara svårt att avgöra är i vilken grad de olika delsystemen påverkar varandra och i vilket inbördes förhållande de står till varandra. Alla är lika viktiga för helheten. Men flyg(förbands)taktiken bör vara vägledande.

Inom verksamhet med taktikutveckling använder vi därför begreppen flyg-, stril-, bas-, ledning- och sambandstaktik.

Var någonstans på den vertikala skalan vi befinner oss, har emellertid i detta sammanhang mindre betydelse. Tyngdpunkten ligger dock på flygkommandonivå (s k taktisk nivå).

CTS uppgifter

I Flygvapnet har nyligen en enhet för taktikutveckling satts upp i Malmslätt. Denna benämns Central TaktikSamordning (CTS). Det är en stabsenhet med uppgift att leda, samordna, stödja och stimulera utvecklingsarbetet inom taktikområdet. CTS ingår tills vidare i flygstaben (FS/CTS).

Taktikutveckling är många gånger en typ av studiearbete och forskning som övergår i prov och försök. Den följs av eventuella förändringar i de materiella och personella resurserna samt utmynnare i utbildning och övningar.

Med dagens förutsättningar för krigföring – som kännetecknas av högt tempo, stor rörlighet, stor eldkraft och tekniskt avancerade vapensystem – följer även krav på att snabbt och framsynt kunna förändra stridssätt allt efter lägets krav. CTS uppgift är att i fred, kris och krig kunna ge underlag för dessa förändringar.

CTS uppgifter i fred kan sammanfattas enligt följande:

CTS skall:

- ▶ Utveckla taktiken för i drift varande system och funktioner inom Flygvapnet med hänsyn till krigets krav.
- ▶ Samordna pågående och framtida verksamheter inom taktikutvecklingsområdet.
- ▶ Medverka i utarbetande av taktiska avvisningar.
- ▶ Medverka i ÖB:s arbete med framtagning av lufthotbild.
- ▶ Utvärdera underrättelser i syfte att konsekvensbeskriva deras inverkan på egen taktik och egna system samt därvid föreslå eventuella förändringar.
- ▶ Utvärdera inverkan av telekrigsinsatser på egna och angriparens system och taktik samt utforma taktik för utnyttjande och ledning av telekrigsresurser.
- ▶ Ansvara för framtagning och utformning av resurser i fred och krig för förändring och anpassning av tekniska system.

I CENTRUM

tidsförhållanden fatta rätta beslut samt vidta riktiga åtgärder.

Taktikbegreppet

Taktik är ett stridssätt där ibland tekniken får styra uppträdandet. I andra fall får önskat uppträdande styra utformningen av de tekniska systemen. Stridssättet för den enskilde, för förband och för grupper av förband påverkas sinsemellan och i olika hög grad. På grund av denna ömsesidiga påverkan är det i detta sammanhang inte meningsfullt att närmare försöka

Fig 1

Taktikbegreppet

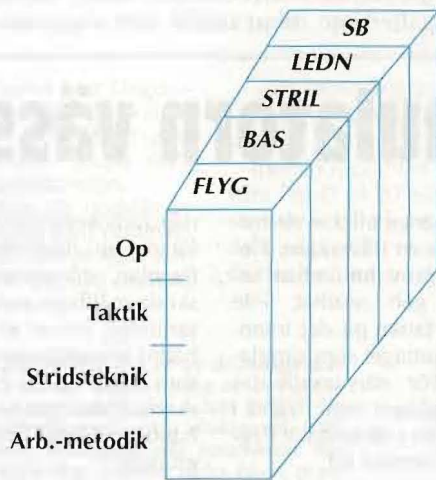

Bild 1 visar även en annan skärning – den horisontella. Här är figuren skuren i delprogram. Man talar då om flyg(förbands)taktik, striltaktik, bastaktik o s v.

Eftersom dessa delsystem med sina framförallt tekniska komponenter påverkar helheten vad gäller insats och verkan med flygstridskrafter, faller det sig naturligt att även tala om taktik i rent systemmässiga termer.

Med hjälmmonterade sikten styrs vapen och radar. I Israels flygvapen finns ett sådant system på förband. Och det franska nyprojektet Rafale provflygs med liknande sikthjälpmedel.

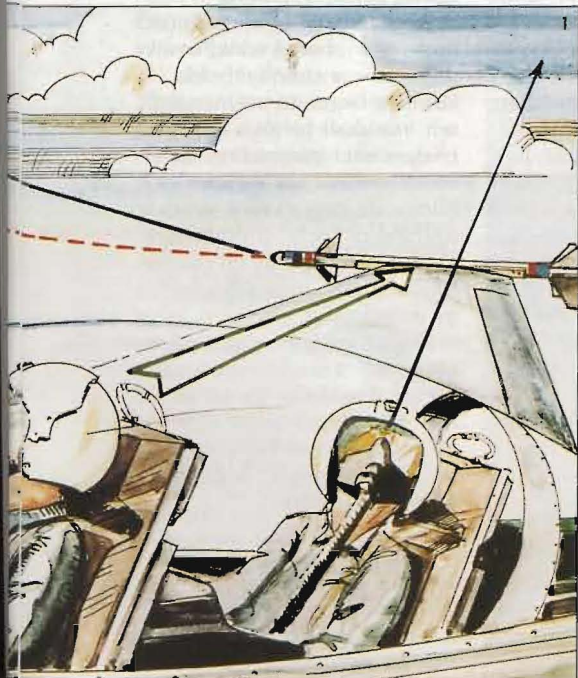

Fig 2

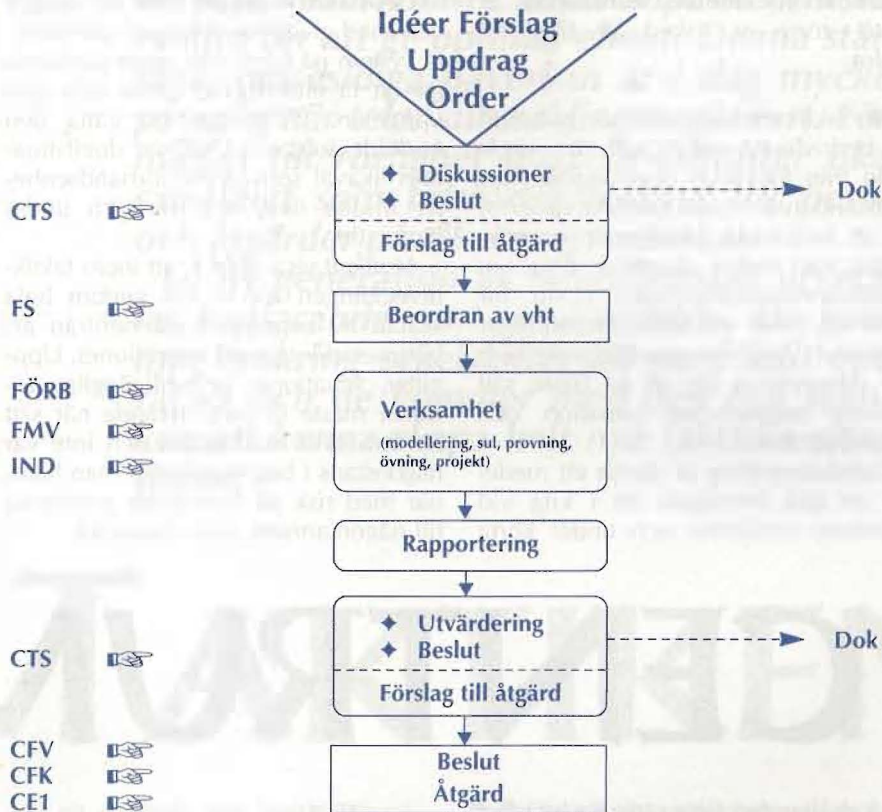
VERKSAMHETSPRINCIP

- ▶ Etablera och upprätthålla en nära kontakt med FMV, staber, taktiska chefer och förband samt med forsknings- och industriorganisationer såväl inom som utom landet.
- ▶ Medverka i undervisningsverksamhet inom taktikområdet.
- ▶ Biträda vad gäller taktiska överväganden vid målsättning och specifikation av nya system.
- ▶ Stödja verksamheten med taktikutveckling vid förband och skolor.

CTS roll

Våra system är i dag och blir än mer i framtiden mycket komplexa. Men systemen är inte bara tekniskt komplexa. De är även komplexa i så motto att de betjänas av flera grupper av människor, vilka är sammankopplade och inbördes beroende. I denna typ av system är det omöjligt att separera tekniska faktorer från sociala – människan är alltid en del av problemen och alltid en del av lösningarna.

Det tycks som om de nya systemen medför ett *genombrott för en ny krigskonst*. Det är emellertid nödvändigt att de tekniska förutsättningarna blir genomlysta och att möjligheterna görs tydliga. Det är också nödvändigt att tekniken utformas runt människan, hennes egenskaper och krav. Men framför

allt måste individerna i organisationen medverka i utvecklingsarbetet. Detta gäller inte minst taktik- och systemut-

veckling. Hela organisationens kreativitet måste tas till vara.

Ingen organisation kan fungera på

lång sikt om olika avdelningar inte kommunicerar med varandra. Ju större inbördes beroende mellan avdelningar som föreligger, desto större behov finns det att samordna deras aktiviteter. Detta måste göras med information och styrning i olika former. Det behövs alltså något slags samstämmighet mellan delarna, speciellt i fråga om delarnas förhållande till helheten. Annorlunda uttryckt måste en organisation genomsyras av vissa föreställningar som åtminstone till viss del är gemensamma för alla avdelningar, åtminstone för de avdelningar som uppvisar ett stort inbördes beroende.

Engagemanget i taktik, taktikförändring och taktikutveckling är ett sådant "kitt" som för Flygvapnets del medverkar till att hålla samman organisationen och bidrar till att hålla taktiken levande. Men detta kräver ett aktivt deltagande av organisationens medlemmar. Behovet av samordning av taktikutvecklingen är väl dokumenterad. Detta betyder *inte*, att man i Flygvapnet tidigare gjort ett mindre gott arbete. Det är snarare så, att med nuvarande utveckling av teknik och uppträdande ökar kraven på att bättre samordna och utnyttja de resurser som står till förfogande. CTS skall därför ses som en katalysator för taktiska idéer samt som samordnare av verksamhet.

Hur skall det ske?

Enligt **bild 2** kommer idéer, förslag, uppdrag eller order in till CTS. En del av dessa kan komma från förband, FMV, industrin – andra från flygstaben och åter andra initieras internt i CTS.

Vid CTS diskuteras och analyseras därefter dessa idéer och förslag. Man utarbetar ett förslag till åtgärd som syftar till att pröva förslagen i någon form av verksamhet. Dessa förslag går sedan till ansvarig ledningschef i flygstaben, som fattar beslut om utvecklingsarbete i form av uppdrag eller projekt.

Så dras verksamheten igång. Uppdragen eller projekten kan rikta sig till förband, skolor, FMV eller industrin. Så småningom leder det hela till en slutrapport som utvärderas av CTS. Därefter arbetar CTS fram ett slutligt förslag till åtgärd som ställs till funktionsansvarig chef som CFV, CFK eller C E1.

Dessa fattar slutligt beslut om åtgärd och sätt för genomförande av denna. CTS är alltså en stabsheten med uppgift att leda och samordna verksamhet som genomförs någon annanstans, t ex vid förband, skola eller industri. Härmed har vi kanske funnit ett bättre taktiskt grepp eller en ny systemutveckling som gagnar vår krigsuppgift.

● ● Resultatet av diskussioner samt besluten och motiv för dessa dokumenteras. Man bygger inom CTS därmed upp en *datakunskapsbas* som kan komma till användning i ett kommande läge samt även avses användas under krig som hjälpmedel i förändringsarbetet.

Det är viktigt att påpeka, när CTS funktion eller roll i Flygvapnet diskuteras, att bildandet av CTS inte på något sätt ändrar på vare sig ansvar för taktikutveckling eller befogenheterna för chefer att beordra verksamhet.

Chefen för CTS har ingen formell befogenhet att beordra någon verksamhet utanför den egna organisationen. Inte heller har han övertagit ansvaret från nuvarande chefer inom Flygvapnet att bedriva taktikutveckling. Vad han i stället kan göra är att leda och samordna idéer, förslag och verksamhet samt att skapa resurser för att stödja respektive chefer i deras arbete med taktikutveckling.

CTS skall vara *ett verktyg* med vilket taktikutvecklingen kan drivas kraftfullt och målinriktat.

För att göra detta behövs allas vår medverkan – DIN med. Lyckas vi – och det skall vi – kommer vi att inom samtliga delsystem gå en intressant och innehållsrik framtid till mötes, som på ett mycket direkt sätt inverkar på och gagnar vår krigsuppgift. ■